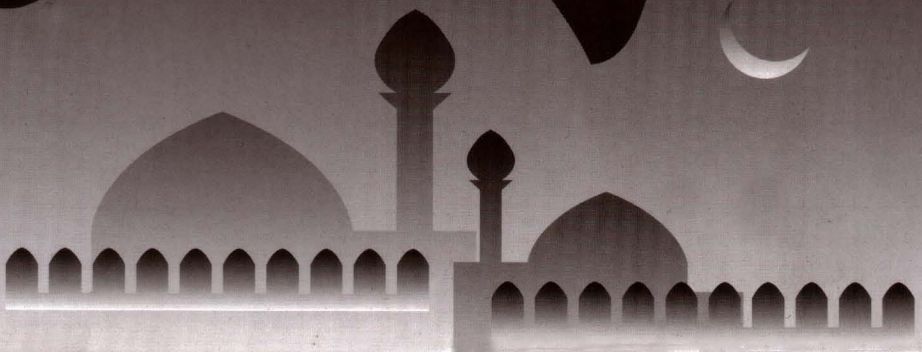

ตกลงจะเอา เดือนดวงไหน ?

มูรีด ทิมะเสน

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أحمدك اللهم وأستعينك وأستهديك، وأصلي وأسلم على
رسولك الأمين، وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن
تبعهم بإحسان إلى يوم الدين

อันดับที่ 38 : ตกลงจะเอาเดือนดวงไหน ?

โดย : มูรีด ทิมะเสน

พิมพ์ครั้งที่ 1 : ซูลเกาะฮุดะฮ์ 1420 (กุมภาพันธ์ 2543)

พิมพ์ครั้งที่ 2 : เราะมะฎอน 1424 (ตุลาคม 2546)

จำนวน : 2,000 เล่ม

รูปเล่ม : "อบู กวีม" ญีฮาด กลับเกษม

พิมพ์ที่ : เรือนแก้วการพิมพ์ โทร. 0 2411 1523

ราคา : 25 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

จัดพิมพ์โดย

มูรีด ทิมะเสน

2677/27 ถ.เจริญกรุง แขวงบางคอกแหลม

เขตบางคอกแหลม กรุงเทพฯ 10120

โทร. 0 2291 3856, 0 2291 3858-9 บ้าน 0 2289 1982

มือถือ 0 1820 5814

คำนำ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์

ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

ผู้เขียนขอสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ ที่ทำให้ผู้เขียนได้ใช้สติปัญญาเพื่อหนทางของพระองค์ หนังสือเล่มนี้เป็นอีกเล่มหนึ่งที่ผู้เขียนพยายามรวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันเข้าบวชออกบวช ซึ่งต้องยอมรับว่าเรื่องดังกล่าวมีการถกเถียงและวิพากษ์ในหมู่สังคัมมุสลิมอย่างกว้างขวาง มีกล่าวกันว่า “หากจะคบกันฉันท์เพื่อนต่อไป ก็อย่าได้ถกเถียงกันเรื่องเดือน” ฉะนั้นจึงเป็นการทวนกระแสไม่น้อยหากจะออกหนังสือที่ว่าด้วยการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันเข้าบวชออกบวชในที่สุด ผู้เขียนจึงตัดสินใจลงมือเขียนหนังสือที่คิดว่ายากที่สุดและทำทายนที่สุดเล่มหนึ่ง ภายใต้ชื่อหนังสือว่า “อย่างนี้แหละที่ท่านรสุลใช้เรา” ซึ่งเป็นคำพูดของท่านอับนุ อับบาสที่ตอบแก่ท่านกูร็อยบ การที่ผู้เขียนใช้ชื่อเช่นนั้นก็เพราะมีการถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการมากพอสมควรเกี่ยวกับความหมายของประโยคดังกล่าวว่า อย่างนี้ (ที่ท่านรสุลใช้เรานั้น) คือ อย่างไร? ด้วยประโยคที่ชวนให้หาคำตอบนี้เอง ผู้เขียนจึงนำมาตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ในการพิมพ์ครั้งแรก ส่วนการพิมพ์ครั้งที่สอง ผู้เขียนเปลี่ยนชื่อเป็น “ตกลงจะเอาเดือนดวงไหน” เนื่องจากเป็นชื่อที่สื่อได้ทุกกลุ่มชน อีกทั้งยังแก้ไขต้นฉบับส่วนที่ผิดพลาดในการพิมพ์ครั้งแรกไว้อีกด้วย

เป้าหมายที่ผู้เขียนได้เขียนหนังสือเล่มนี้คือ ประการแรก ผู้เขียนได้รับคำถามเกี่ยวกับการดูเดือนอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะถามส่วนตัวหรือโทรศัพท์มาถามก็ตาม ผู้เขียนเองก็ตอบไปว่า ขอเวลาค้นคว้าตัวบทหลักฐานที่ว่าด้วยการเข้าบวชออกบวชสักระยะหนึ่งก่อนก็แล้วกัน จากนั้นผู้เขียนจึงค้นคว้าอย่างจริงจัง ภายหลังการค้นคว้าผู้เขียนจึงนำสิ่งที่ได้รวบรวมหลักฐานนำเสนอแก่พี่น้องที่อยู่ในชุมชนของผู้เขียนและได้ขยายออกสู่กว้าง และในที่สุดก็จบลงด้วยการรวบรวมเป็นหนังสือดังที่ผู้อ่านกำลังถืออยู่นี้

ประการที่สอง ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นว่า หากจะยึดหลักการหนึ่งของศาสนาเพื่อนำมาปฏิบัติแล้ว ไซ้ร้ จำเป็นจะต้องมีตัวบทหลักฐานมารองรับ หรือนำมาอ้างอิงทัศนะของตน มิเช่นนั้นแล้วจะกลายเป็นว่าปฏิบัติศาสนาตามอารมณ์ของตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง การเขียนเรื่องการดูจันทร์เสี้ยวเล่มนี้จึงหยิบยกหลักฐานต่าง ๆ มาอ้างอิงให้เห็นว่าการรับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่นหรือประเทศอื่นนั้นมีหลักฐานมาจากหะดีษ และทัศนะของบรรดานักวิชาการ มิได้ปฏิบัติสิ่งดังกล่าวด้วยความเลื่อนลอย หรือปราศจากแบบฉบับของท่านรสูลุลลอฮ์ อีกทั้งการหยิบยกหลักฐานมาอ้างอิงนั้นยังลดการวิพากษ์ และการโต้เถียงได้อีกคำรบหนึ่ง เพราะผู้เขียนเชื่อว่า หากมีเรื่องของทัศนะเข้ามาเกี่ยวข้อง จำเป็นอยู่เองที่จะต้องให้เกียรติทัศนะที่ตรงกันข้ามกับของตน ในเมื่อต่างคนต่างก็อ้างว่ามีหลักฐานด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนหลักฐานของทัศนะใดที่เศาะหี้หุกว่า นั่นเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะต้องพิจารณาในลำดับต่อไป

อนึ่ง การถกเถียงเกี่ยวกับการดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันเข้าบวชออกบวชเป็นเรื่องที่ถูกถกเถียงเกือบทุกยุคทุกสมัย ซึ่งหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมิได้มีเจตนาจะส่งเสริมให้มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางหรืออย่างเมามันเปล่าเลยทั้งสิ้น แต่ผู้เขียนต้องการชี้ประเด็นให้เห็นว่า การที่จะปฏิบัติในเรื่องของศาสนา จำเป็นจะต้องมีตัวบทหลักฐานกำกับไว้ทุกครั้งและทุกเรื่อง และการที่ผู้เขียนนำเสนอหนังสือเล่มนี้ออกมาก็เพื่อให้ผู้ที่มิที่ทัศนะที่ต่างจากหนังสือเล่มนี้ได้รับรู้ถึงหลักฐานที่นำมาอ้างอิงซึ่งล้วนมาจากคำสอนของท่านนบีมุหัมมัด และผู้เขียนเองก็ให้เกียรติบุคคลที่มีทัศนะต่างจากหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งไม่เคยตำหนิทัศนะหนึ่งทัศนะใดที่ไม่สอดคล้องกับหนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เขียนไม่มีเจตนาบังคับหรือชี้หน้าผู้อ่านท่านใด ไม่ว่า ผู้อ่านจะเห็นด้วยกับสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอข้อมูลในหนังสือหรือไม่อย่างไรก็ตาม นั้นล้วนเป็นสิทธิของผู้อ่านแต่เพียงผู้เดียวไม่มีใครบังคับใครให้คล้อยตามได้นอกจากผู้อ่านจะใช้วิจารณญาณของผู้อ่านเองทั้งสิ้น

งานเขียนเล่มนี้ถึงแม้ว่าจะเป็นเล่มบาง ๆ แต่ทำให้ผู้เขียนต้องอดนอนหลายต่อหลายคืน ต้องยอมรับว่าหนังสือเล่มนี้เขียนค่อนข้างยาก เพราะจะต้องใช้ความละเอียดในด้านการเรียบเรียงและในด้านเนื้อหาจะต้องไม่ทิ้งปมแห่งข้อสงสัยใดๆ ไว้เลย แต่อย่างไรก็ตามหากได้ชื่อว่ามีขอมุมมองที่มีข้อผิดพลาดอยู่ร่าไป ดังนั้น หากพบสิ่งใดจากหนังสือเล่มนี้มีข้อผิดพลาดไม่ว่าจะด้านใดก็ตาม ผู้เขียนขออภัยขอรับข้อชี้แนะความผิดพลาดจากผู้อ่านที่มีเกียรติทุกท่าน

สุดท้ายนี้ ขอความโปรดปรานและความดีงามจากพระองค์อัลลอฮ์จงประสบแต่บิดามารดาและอาจารย์ทุกท่านของผู้เขียนและขอพระองค์ทรงประทานความเมตตาให้แก่ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้และพี่น้องมุสลิมทั่วโลกด้วยเถิด

อามีน (ขอพระองค์ทรงรับคำวิงวอนนี้ด้วยเถิด)

มูรีต ทิมะเสน

27 ตุลาคม 2546

2 เราะมะฎอน 1424

ตกลงจะเอาเดือนดวงไหน ?

เดือนของอิสลามมีกี่วัน

จากท่านอิบนุ อุมร์¹ จากท่านรَسُولุลลอฮ์กล่าวว่า

إِنَّمَا أُمَّةٌ لَنَا لَنَكْتُبُ وَلَا نَحْسِبُ الشَّهْرَ هَكَذَا وَهَكَذَا
يَعْنِي مَرَّةً تِسْعَةً وَعِشْرِينَ وَمَرَّةً ثَلَاثِينَ "

"แท้จริงพวกเราเป็นประชาชาติที่อุ้มมียะฮู พวกเราไม่เขียนและพวกเราไม่คำนวณ (ในเรื่องการกำหนดเดือน) แท้จริงหนึ่งเดือนมีประมาณนั้น ประมาณนี้ หมายถึงบางเดือนมี 29 วัน และบางเดือนมี 30 วัน"²

จากหะดีษข้างต้นบ่งบอกถึงจำนวนวันของแต่ละเดือนของอิสลามนั้น บางเดือนมี 29 วันและบางเดือนมี 30 วัน ซึ่งต่างจากเดือนของสากลที่บางเดือนมี 28 วัน บางเดือนมี 29 วัน บางเดือนมี 30 วัน และบางเดือนมี 31 วัน

1. ชื่อเต็ม : अबดุลลอฮ์ บุตรของอุมร์ บุตรของค็อฎฎ็อบ บุตรของนุฟัยล์

สถานภาพ : เศาะหาบะฮ์

เผ่าตระกูล : อัลอัดวีย อัลกูเราะซีย์

สมญานาม : อับู อับดุลเราะหมาน

พำนักที่ : เมืองมะดีนะฮ์ สิ้นชีวิตที่ : เมืองมักกะฮ์

สิ้นชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 73

2. บันทึกโดยบุคอรีฮ์ หะดีษที่ 1814, มุสลิมหะดีษที่ 1080, ออบูดาวูด หะดีษที่ 2319, นะสาอีฮ์ หะดีษที่ 2140, อะหมัด หะดีษที่ 4997, บัยหะกีย์ หะดีษที่ 8292

บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องการเข้าบวชออกบวช

ท่านอบู สุร็อยเราะฮฺ¹ เล่าว่า ท่านรَسُولุลลอฮฺกล่าวว่

"صَوْمُ الرُّؤْيَةِ وَأَفْطَرُ الرُّؤْيَةِ فَإِنْ غَبِيَ عَلَيْكُمْ
فَأَكْمِلُوا عِدَّةَ شَعْبَانَ ثَلَاثِينَ"

“พวกท่านทั้งหลายจงถือศีลอดเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านจงเลิกถือศีลอด (หมายถึงกำหนดให้เป็นวันอีด) เมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น หากว่ามีเมฆหมอกปกคลุมเหนือพวกท่าน (จนไม่สามารถมองเห็นจันทร์เสี้ยว) พวกท่านจงนับเดือนชะอฺบานให้ครบสามสิบวัน”²

สิ่งที่ได้รับจากหะดีษข้างต้น

1. ส่วนหนึ่งของหะดีษที่กล่าวว่า “พวกท่านทั้งหลาย” เป็นการกล่าวอ้างถึงพหุพจน์บุรุษที่สองที่มีได้เจาะจง ซึ่งเป็นการกล่าวครอบคลุมถึงประชาชาติของท่านนบีมุหัมมัดทั้งหมด ดังนั้นบุคคลใดก็ตามที่เป็น

1. ชื่อเต็ม : อับดุลเราะหฺมาน บุตรของคีอศร์

สถานภาพ : เศาะหาบะฮฺ

เผ่าตระกูล : อัดเดาสีย์ อัลยะมานีย์

สมญานาม : อบู สุร็อยเราะฮฺ

พำนักที่ : เมืองมะดีนะฮฺ สันชีวิตที่ : เมืองมะดีนะฮฺ

สันชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 57

2. บันทึกโดยบุคอรีหฺ หะดีษที่ 1810, มุสลิมหะดีษที่ 1081, ตีรมิซีย์ หะดีษที่ 684, นะสาอีย์ หะดีษที่ 2124, อัดดารีมีฮฺ หะดีษที่ 1637, อิบนุ หิบบาน หะดีษที่ 3442, อิบนุ คุซัยมะฮฺ หะดีษที่ 1912, หากิม หะดีษที่ 1547, อะหฺมัด หะดีษที่ 9176 หะดีษที่ 2355, อับดุลเราะชา กหะดีษที่ 7306, บัยหะกีฮฺ หะดีษที่ 8024, อัดดาร์ กุญญีย์ หะดีษที่ 20

ประชาชาติของท่านนบีผู้หมัดเห็นจันทร์เสี้ยว ณ สถานที่หนึ่งที่ใด ก็เท่ากับว่าเป็นการเห็นของประชาชาติมุสลิมทั้งหมด หรือชาวเมืองหนึ่งเมืองใดเห็นจันทร์เสี้ยว จำเป็นสำหรับเมืองอื่นจะต้องถือศีลอด ดังกล่าวเป็นทัศนะของญุมฮูรอุลละมาอ์ (นักวิชาการส่วนใหญ่) ¹

เมื่อคำสั่งของท่านรَسُولลอสอกกล่าวว่าพวกท่านทั้งหลายจงถือศีลอดเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว จึงมิใช่การเจาะจงเฉพาะมุสลิมที่อยู่ในเมืองมะดีนะฮ์เท่านั้นที่ต้องดูจันทร์เสี้ยว แต่หมายถึงประชาชาติมุสลิมทั้งหมดที่ต้องดูจันทร์เสี้ยวด้วย อีกทั้งไม่พบเสาะหาบะฮุฮ์แม้แต่คนเดียวที่กล่าวถามท่านรَسُولว่า โอ้ท่านรَسُولของอัลลอฮ์ ประโยคที่ว่า พวกท่านทั้งหลาย หมายถึงเฉพาะกลุ่มของพวกเราใช่ไหม ? ถ้าหากมีการกล่าวอ้างว่าประโยคข้างต้นเป็นการเจาะจงเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ เช่นนั้นแล้วหะดีษของท่านนบีที่กล่าวว่า "พวกท่านจงนมาซเสมือนที่พวกท่านทั้งหลายเห็นฉันนมาซ" ซึ่งใช้คำว่า "พวกท่านทั้งหลาย" ซึ่งเป็นพหูพจน์บุรุษที่สอง จะหมายถึงเฉพาะบรรดามุสลิมที่อยู่ในเมืองมะดีนะฮ์เพียงกลุ่มเดียว หรือหมายรวมครอบคลุมถึงมุสลิมทั่วไปที่จำเป็นสำหรับพวกเขาจะต้องนมาซให้เหมือนกับที่ท่านรَسُولนมาซ ?

หะดีษอีกบทหนึ่งท่านรَسُولกล่าวไว้ว่า "พวกท่านทั้งหลายจงขลิบหนวด และพวกท่านทั้งหลายจงไว้เครา"² ก็แสดงว่าท่านนบีกล่าวถึงพหูพจน์บุรุษที่สองเฉพาะบรรดามุสลิมที่อยู่ในเมืองมะดีนะฮ์เท่านั้นที่ขลิบหนวดหรือไว้เครา ส่วนมุสลิมที่อาศัยอยู่ในเมืองอื่นไม่ต้องปฏิบัติสุนนะฮ์ที่ว่าด้วยการขลิบหนวดหรือไว้เคราใช่หรือไม่ ?

1. ติวรายละเอียดจากหนังสือ "ฟิกฮุสสุนนะฮ์" เล่ม 1 หน้า 436
2. เล่าโดยอิบนุ อุมร์ บันทึกโดยตริมีซีย์ หะดีษที่ 2913

ท่านอบู สุร็อยเราะฮฺเล่าว่า ท่านรَسُولุลลอฮฺกล่าวว่

"صَوْمُكُمْ يَوْمَ نَصُومُونَ وَفِطْرُكُمْ يَوْمَ نَفِطْرُونَ وَ
أَضْحَاكُمْ يَوْمَ نَضْحُونَ"

"การถือศีลอดของพวกท่าน คือวันที่พวกท่านทั้งหลายถือศีลอดและ
วันเีดของพวกท่าน คือวันที่พวกท่านทั้งหลายเีด และวันเชือดของพวกท่าน
คือวันที่พวกท่านทั้งหลายเชือด" ¹

หะดีษข้างต้น ท่านอิมามอิบนุ ดัยมียะฮฺ กล่าวว่ "หลักฐานข้างต้น
บ่งบอกให้รู้ว่ เมื่อบุคคลหนึ่งเป็นพยานในคินที่สามสิบของเดือนชะอฺบาน
ว่เขาเห็นจันทร์เสี้ยว (ในคินนั้น) ณ สถานที่หนึ่งจากสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่
จะใกล้หรือไกลก็ตาม ถือว่วาญิบ (จำเป็น) จะต้องถือศีลอด" ²

จากท่านอบู สุร็อยเราะฮฺแท้จริงท่านนบีมุหัมมัดกล่าวถึงจันทร์เสี้ยว
ของเดือนเราะมะฎอนไว้ว่

"إِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَصُومُوا ثُمَّ إِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَأَفْطِرُوا فَإِنْ غَمَّ
عَلَيْكُمْ فَاتَّمُوا تَلَايِينَ صَوْمُكُمْ يَوْمَ نَصُومُونَ وَفِطْرُكُمْ يَوْمَ
نَفِطْرُونَ"

1. บันทีกโดยอบู ดาวูด หะดีษที่ 2324, บัยหะกีย หะดีษที่ 8300, อัศดาร์อุญนีย์ หะดีษที่ 34
2. หนังสือ "มัจญ์มูฮฺ ฟะตาวา อิบนุ ดัยมียะฮฺ" หน้า 105

“เมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้นพวกท่านจงถือศีลอด จากนั้นเมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยวดังนั้นพวกท่านจงเลิกถือศีลอด หากมีเมฆหมอกมาบดบังเหนือพวกท่าน พวกท่านจงนับให้ครบสามสิบวัน การถือศีลอดของพวกท่านคือวันที่พวกท่านทั้งหลายถือศีลอด และวันอีดของพวกท่านคือวันที่พวกท่านทั้งหลายออกอีด”¹

จากท่านหญิงอาอิชะฮฺ² เล่าว่า

“أَفْطَرُ يَوْمَ يَفْطِرُ النَّاسُ وَالْأَضْحَى يَوْمَ يَضْحَى النَّاسُ”

“วันอีดฟิฏริ คือวันที่ผู้คนทั้งหลายออกอีดฟิฏริ และวันอีดอัฎฮา คือวันที่ผู้คนทั้งหลายออกอีดอัฎฮา”³

หะดีษข้างต้นบ่งบอกถึงการออกอีดที่พร้อมเพรียงกันทั้งหมด เนื่องจากเมื่อมีบุคคลใดก็ตามเห็นจันทร์เสี้ยว ไม่ว่าจะเห็นใกล้หรือไกลแค่ไหน ถือว่าการเห็นของเขามีผลบังคับต่อประชาชาติมุสลิมทั้งหมด เมื่อได้รับทราบข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของพวกเขาก็

จากท่านอบู สุร็อยเราะฮฺเล่าว่า ท่านรَسُولุลลอฮฺกล่าวไว้ว่า

1. บันทึกโดยอับดุลเราะฮฺมานีย์ หะดีษที่ 31 และท่านอับดุลเราะฮฺฮาก หะดีษที่ 7304

2. ชื่อเต็ม : อาอิชะฮฺ บุตรสาวของอบู บักร อัศคีดีคิก

สถานภาพ : เศาะหาบะฮฺ

เผ่าตระกูล : อัศตีมียะฮฺ

สมณานาม : อุมมุ อับดุลลอฮฺ และ อุมมุ มุอมีนีน

พำนักที่ : เมืองมะดีนะฮฺ สิ้นชีวิตที่ : เมืองมะดีนะฮฺ

สิ้นชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 58

3. บันทึกโดยดิรฺมิซีย์ หะดีษที่ 802, อับดุลเราะฮฺมานีย์ หะดีษที่ 37

إِذَا رَأَيْتُمُ الْهَيْلَالَ فَصُومُوا وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَافْطَرُوا فَإِنَّ
 غَمَّ عَلَيْكُمْ فَصُومُوا ثَلَاثِينَ يَوْمًا "

“เมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้นพวกท่านจงถือศีลอด และเมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น พวกท่านจงละศีลอด (หมายถึงวันอีต) ถ้าหากมีเมฆหมอกบดบังเหนือพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงถือศีลอดให้ครบสามสิบวัน”¹

สำนวนหะดีษที่กล่าวว่า “เมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว” ท่านอัศศอนอานีย์กล่าวว่าในหนังสือสุบูลุสสลามไว้ว่า “เมื่อท่านพบว่ามี การเห็นจันทร์เสี้ยวในระหว่างพวกท่าน เช่นนั้นเป็นการบ่งชี้ว่า การเห็นของเมืองหนึ่ง ถือว่าเป็นการเห็นสำหรับชาวเมืองอื่นทั้งหมด”²

และสำนวนที่กล่าวว่า “ถ้าหากมีเมฆหมอกบดบังเหนือพวกท่าน” ท่านอิบนุ ตะกียิล อี้ดี กล่าวว่า “เป้าหมายของประโยคข้างต้นกล่าวอย่างครอบคลุมโดยมิได้เจาะจง ดังเช่นที่ชาวเมืองซามเห็นเดือน แต่ชาวเมือง อียิปต์ไม่เห็นเดือนเพราะมีเมฆหมอกบดบัง ก็สามารถรับเดือนของเมืองซามได้ เพราะท่านนบีกกล่าวไว้ว่า “ถ้าหากมีเมฆหมอกบดบังเหนือพวกท่าน” เป็นการกล่าวที่ครอบคลุมถึงประชาชาติมุสลิมทั้งหมด เพราะเวลาจันทร์เสี้ยวถูกเห็น ณ สถานที่หนึ่ง อีกสถานที่หนึ่งจะไม่ถูกเห็นเช่นนั้นหากมีเมฆหมอกบดบังบางส่วนเหนือมุสลิมบางส่วน แต่มิได้บดบังทั้งหมดของ

1. บันทึกโดยบุคอรีหฺ หะดีษที่ 1808, มุสลิม หะดีษที่ 1081, นะสาอียฺ หะดีษที่ 2119, อิบนุ มาญะฮฺ หะดีษที่ 1655, อิบนุ หีบบาน หะดีษที่ 3443, อะหฺมัด หะดีษที่ 7464, ออบุ ยูอุลา หะดีษที่ 2248, อัศศุรเราะซาก หะดีษที่ 7305, บัยหะกียฺ หะดีษที่ 8025, อัศศารุฎนียฺ หะดีษที่ 19

2. หนังสือ “บะฮานุ หุกุมคิตลาฟีล บุลตาน ฟิรฎะติ อีลาลี เราะมะฎอน” หน้า 14-15

มุสลิมอีกบางส่วน ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องยึดการเห็นจันทร์เสี้ยวของมุสลิมอีกบางกลุ่ม ดังกล่าวนี้เอง หากบุคคลใดเห็นจันทร์เสี้ยว ถือเป็นหลักฐานเหนือบุคคลที่ไม่เห็นจันทร์เสี้ยว”¹

2. สำนวนของหะดีษที่กล่าวว่า “พวกท่านทั้งหลายจงถือศีลอดเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านจงเลิกถือศีลอด (หมายถึงกำหนดให้เป็นวันอีด) เมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว” หมายถึงการเห็นของมุสลิมบางคน ซึ่งไม่ใช่เงื่อนไขว่า ทุกๆ คนจำเป็นต้องเห็นจันทร์เสี้ยว ฉะนั้นถือว่าเป็นการพอเพียงสำหรับมุสลิมทั้งมวลออกบวชด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยวของบุคคลที่คงไว้ซึ่งความยุติธรรมเพียงท่านเดียวเท่านั้น²

หลักฐานการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเข้าบวชโดยเห็นเพียงคนเดียวจากท่านอิบนุ อับบาส³ เล่าว่า

” أَنْ أَعْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ :
 إِبْرَاهِيمُ رَأَيْتُ الْهَيْلَ فَقَالَ : أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ؟ قَالَ
 نَعَمْ قَالَ : أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ؟ قَالَ : نَعَمْ قَالَ
 : فَأُذِنَ فِي النَّاسِ يَا بِلَالُ أَنْ يَصُومُوا غَدًا ”

1. หนังสือ บะฮานุทุกุม อิดติลาฟีลบุลดาน ฟีรูยะติ ฮิลาติเราะมะฎอน หน้า 16-17

2. หนังสือเล่มเดียวกัน หน้า 12-13

3. ชื่อเต็ม : अब्दुलลอฮฺ บุตรของอับบาส บุตรของ अब्दुลมุฏฏะาะลิบ บุตรของฮิชาม

สถานภาพ : เศาะหาบะฮฺ

เผ่าตระกูล : อัลกุเราะซีย์ อัลฮาซิมีย์

สมณานาม : อับดุล อับบาส

พำนักที่ : เมืองมักกะฮฺ ลีลชีวิตที่ : เมืองฏอฮิฟ

ลีลชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 78

"อะอรอบีเย่ท่านหนึ่ง (อะอรอบีเย่คือผู้ที่อาศัยอยู่ตามทะเลทราย¹) มาหาท่านรสุลุลลอฮฺ พลังกล่าวว่า แท้จริงฉันเห็นจันทร์เสี้ยว (ท่านหะสัน รายงานว่า เป็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะมะฎอน) ดังนั้น ท่านรสุลจึงกล่าว ถามว่า ท่านจะปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรได้รับการเคารพ ภักดีนอกจากพระองค์อัลลอฮฺเพียงองค์เดียวได้หรือไม่? เขากล่าวตอบว่า ได้ ท่านรสุลจึงกล่าวต่อว่า ท่านจะปฏิญาณตนว่าท่านนบีมุหัมมัดเป็นศาสนทูต ของอัลลอฮฺได้หรือไม่ เขากล่าวตอบว่า ได้ ท่านรสุลจึงกล่าวขึ้นว่า โอ้บิลาล ท่านจงป่าวประกาศยังผู้คนทั้งหลายว่า พวกท่านจงถือศีลอดในวันพรุ่งนี้เถิด"²

หลักฐานการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าบวชโดยเห็นเพียงสองคน
 ท่านอับดุลเราะหฺมาน บุตรของซัยด์³ เล่าว่า เศาะหาบะฮฺของท่าน รสุลุลลอฮฺเล่าว่า ท่านรสุลุลลอฮฺกล่าวว่า

"صُومُوا لِرُؤْيَيْهِ وَأَنْظُرُوا لِرُؤْيَيْهِ وَأَسْكُوا لَهَا فَإِنْ غَمَّ
 عَلَيْكُمْ فَأَكْمَلُوا ثَلَاثِينَ فَإِنْ شَهِدَ شَاهِدَانِ فَصُومُوا وَ
 أَنْظُرُوا"

-
1. ดูการให้ความหมายจากหนังสือ "ตฺหะตุลอะหฺวะซียะ" เล่ม 3 หน้า 303
 2. บันทีกโดยอบู ดาวูด หะดีษที่ 2340, ตีรมิซียฺ หะดีษที่ 691, นะสาอียฺ หะดีษที่ 2112, อัลดาริมียฺ หะดีษที่ 1644, ทากิม หะดีษที่ 1543, อับดุลเราะฮาก หะดีษที่ 7342, บัยหะกีฮฺ หะดีษที่ 8066 อัลดารุกุณียฺ หะดีษที่ 8
 3. ชื่อเต็ม : อับดุลเราะหฺมาน บุตรของซัยด์ บุตรของอัลคือฎ็อบ
 สถานภาพ : เศาะหาบะฮฺ
 เผ่าตระกูล : อัลออดีเย่
 ฟ่านักที่ : เมืองมะดีนะฮฺ

“พวกท่านจงถือศีลอดด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยว และจงเลิกถือศีลอดด้วยการเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านจงประกอบอียาดะฮฺ (หรือประกอบพิธีหัจญ์) เนื่องจากเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น หากมีเมฆหมอกมาบดบังเหนือพวกท่าน พวกท่านจงนับให้ครบสามสิบวัน และหากมีผู้ทรงคุณธรรมสองคนมาเป็นพยาน (ว่าเห็นจันทร์เสี้ยว) พวกท่านจงถือศีลอด และพวกท่านจงเลิกถือศีลอด”¹

ผู้นำแห่งมักกะฮฺคือท่านอัลฮาริษ บุตรของฮาฎิ蔔² กล่าวว่า

"عَهْدَ إِيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُسْكَ
لِلرُّؤْيَةِ فَإِنْ لَمْ تَرَهُ وَشَهِدَ شَاهِدًا عَدْلًا سَكْنَا بِشَهَادَتِهِمَا"

“ท่านรَسُولุลลอฮฺได้ให้ความเชื่อมั่นแก่พวกเราในเรื่องการประกอบอียาดะฮฺด้วยการเห็น (จันทร์เสี้ยว) และหากว่าพวกเราไม่เห็นจันทร์เสี้ยวแต่มีผู้ทรงคุณธรรมสองคนมาเป็นพยาน (ว่าเขาทั้งสองเห็นจันทร์เสี้ยว) แน่แน่นอน พวกเราจะประกอบอียาดะฮฺ (หรือประกอบพิธีหัจญ์) ด้วยการเป็นพยานของเขาทั้งสอง”³

1. บันทึกโดยนะสาอียี หะดีษที่ 2116 และอັตตารุฎนียี หะดีษที่ 3

2. ชื่อเต็ม : อัลฮาริษ บุตรของฮาฎิ蔔 บุตรของอัลฮาริษ

สถานภาพ : เคาะหาบะฮฺ

เผ่าตระกูล : อัลกูเราะซียี อัลญุมะหียี

พำนักที่ : เมืองมะดีนะฮฺ

3. บันทึกโดยอบู ดาวูด หะดีษที่ 2338 และบัยหะกียี หะดีษที่ 8277

หะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีมุหัมมัดกำชับให้ผู้นำแห่งนครมักกะฮ์ประกอบอบิดาตะฮ์เมื่อเห็นจันทร์เสี้ยว ถึงแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยตนเองก็ตาม แต่หากมีผู้ทรงคุณธรรมสองคนยืนยันการเห็นจันทร์เสี้ยว จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามที่บุคคลทั้งสองได้กล่าวยืนยันไว้

3. หากไม่มีการเห็นจันทร์เสี้ยวเนื่องจากท้องฟ้ามีดครึ้ม หรือมีเมฆหมอกมาบดบัง หรือด้วยสาเหตุใดก็ตามที่ไม่สามารถเห็นจันทร์เสี้ยว ท่านนบีจึงสั่งใช้ให้นับเดือนชะอฺบานให้ครบสามสิบวัน

ท่านรสูลุลลอฮ์กล่าวไว้ว่า “เมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น พวกท่านจงถือศีลอด และเมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น พวกท่านจงละศีลอด (หมายถึงให้ออกอีด) ถ้าหากมีเมฆหมอกบดบังเหนือพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงถือศีลอดให้ครบสามสิบวัน

ฉะนั้น จากหลักฐานทั้งหมดประมวลถึงบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าบวชออกบวชได้ดังนี้ เริ่มต้นเข้าบวชออกบวชคือ จำเป็นจะต้องดูจันทร์เสี้ยว หากไม่เห็น (เนื่องจากทัศนวิสัยบนท้องฟ้าไม่เอื้ออำนวย ไม่ว่าจะไม่มีเมฆหมอกหนา หรือท้องฟ้ามีดครึ้ม) หรือไม่มีข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของบุคคลหนึ่ง หรือสองคนแจ้งให้ทราบ จึงให้นับเดือนนั้นครบสามสิบวัน

กรณีให้นับเดือนครบสามสิบวันจากนั้นมิข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวจะรับได้หรือไม่ ?

จากท่านอับดุลลอฮ์ บุตรของมาลิก ¹ เล่าว่า เหล่าญาติพี่น้องฝ่ายพ่อของฉันซึ่งเป็นเศาะหาบะฮ์ของท่านรสูลุลลอฮ์ พวกเขาเล่าให้ฉันฟังว่า

1. ชื่อเต็ม : อับดุลลอฮ์ บุตรของมาลิก บุตรของมาลิก
 สถานภาพ : ตาบิอินที่อยู่ระหว่างช่วงกลางกับช่วงท้าย (ตาบิอิน คือผู้ที่ทันร่วมสมัยกับเศาะหาบะฮ์ แต่ไม่ทันนบี)
 เผ่าตระกูล : อัลอันศอรฺ
 สมณานาม : อับู อุมัยร์
 พำนักที่ : เมืองอัลบะเราะฮ์

"أَغْمِي عَلَيْنَا هِلَالَ شَوَّالٍ فَأَصْبَحْنَا صِيَامًا فَجَاءَ
رُكْبٌ مِنْ آخِرِ النَّهَارِ فَشَهِدُوا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَنَّهُمْ رَأَوْا الْهِلَالَ بِالْأَمْسِ فَأَمَرَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُفْطِرُوا وَأَنْ يَخْرُجُوا إِلَى
عِيْدِهِمْ مِنَ الْعَدِّ "

"จันทร์เสี้ยวเดือนชอวาลถูกบดบังยังพวกเรา (หมายถึงค่ำ 29 เดือนเราะมะฎอนไม่เห็นจันทร์เสี้ยวเพราะมีเมฆหมอกมาบดบัง จึงนับเดือนเราะมะฎอนเป็น 30 วัน) ดังนั้น ในตอนเช้าพวกเราจึงถือศีลอด ต่อมากองคาราวานที่เดินทางโดยพาหนะเข้ามา (ยังเมืองของเรา) ในช่วงเวลาเย็น จากนั้นพวกเขามายืนยันต่อท่านรَسُولุลลอฮ์ว่า พวกเขาเห็นจันทร์เสี้ยวเมื่อคืน (คือค่ำวันที่ 29) เมื่อทราบเช่นนั้นท่านรَسُولุลลอฮ์จึงใช้ให้พวกเขา (เหล่าบรรดาเศาะหาบะฮ์) ละศีลอดและใช้ให้พวกเขาออกไปมาชฮีดในวันพรุ่งนี้" ¹

ข้างต้นบ่งบอกให้รู้ว่า ขณะที่ชาวเมืองมะดีนะฮ์ไม่เห็นจันทร์เสี้ยว จึงนับเดือนเราะมะฎอนมี 30 วัน แต่พอช่วงเย็นของวันที่ 30 ปรากฏว่า กองคาราวานที่เดินทางเข้าเมืองมะดีนะฮ์ พร้อมกับแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวช่วงค่ำของวันที่ 29 เราะมะฎอน ท่านรَسُولุลลอฮ์จึงยกเลิกการถือศีลอด และสั่งให้บรรดาเศาะหาบะฮ์มาชฮีดในวันรุ่งขึ้น ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า

1. บันทึกโดยอิบนุ มาญะฮ์ หะดีษที่ 1653, อะหมัด หะดีษที่ 20061, อัศดุรเราะซอก หะดีษที่ 7339, บัยหะกีฮ์ หะดีษที่ 6376 และท่านอิบนุ หีบบาน หะดีษที่ 3456

ถึงแม้ไม่เห็นจันทร์เสี้ยว พร้อมทั้งนับเดือนนั้นก็มี 30 วันไปแล้ว หากมีชาว
การเห็นจันทร์เสี้ยวก็สามารถรับการเห็นจันทร์เสี้ยวนั้นได้

**หลักฐานที่อ้างว่าไม่อนุญาตให้การเห็นจันทร์เสี้ยวของเมือง
อื่นหรือประเทศอื่น**

" عَنْ كُرَيْبٍ أَنَّ أُمَّ الْفَضْلِ بِنْتَ الْحَارِثِ بَعَثَتْهُ إِلَى مُعَاوِيَةَ
بِالشَّامِ قَالَ فَقَدِمْتُ الشَّامَ فَقَضَيْتُ حَاجَتَهَا وَأَسْأَلُ
عَلَى رَمَّضَانَ وَأَنَا بِالشَّامِ فَرَأَيْتُ الْهِلَالَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ثُمَّ
قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ الشَّهْرِ فَسَأَلَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ثُمَّ ذَكَرَ الْهِلَالَ فَقَالَ مَسَى رَأَيْتُمُ الْهِلَالَ
فَقُلْتُ رَأَيْتَاهُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ أَنْتَ رَأَيْتَهُ فَقُلْتُ نَعَمْ
وَرَأَاهُ النَّاسُ وَصَامُوا وَصَامَ مُعَاوِيَةَ فَقَالَ لَكِنَّا رَأَيْنَاهُ
لَيْلَةَ السَّبْتِ فَلَا تَزَالُ نَصُومُ حَتَّى نَكْمَلَ ثَلَاثِينَ أَوْ تَرَاهُ
فَقُلْتُ أَوْ لَا تَكْفِي بِرُؤْيَةِ مُعَاوِيَةَ وَصِيَامِهِ فَقَالَ لَا هَكَذَا
أَمْرًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

“จากท่านกูรียอบ¹ แท้จริงนางอุมมุล ฟฎัล บุตรของอัลฮาริษ² ได้ส่งท่านกูรียอบ ไปหาท่านมูอาวิยะฮ์³ ที่เมืองซาม (ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 ประเทศคือ ซีเรีย จอร์แดน ปาเลสไตน์ และอิรัก) เขากล่าวว่า เขาจึงมุ่งหน้าไปยังเมืองซามภายหลังเสร็จสิ้นธุระให้แก่นางแล้วเดือนเราะมะฎอนปรากฏแก่ฉันขณะฉันอยู่ที่เมืองซาม ฉันเห็นจันทร์เสี้ยวในวันศุกร์ ต่อจากนั้นฉันจึงมุ่งหน้ากลับมายังเมืองมะดีนะฮ์ในช่วงท้ายเดือน (เราะมะฎอน) เมื่อถึงเมืองมะดีนะฮ์ ท่านอับดุลลอฮ์ บุตรของอับบาสกล่าวถามฉันจนกระทั่งกล่าวมาถึงเรื่องของจันทร์เสี้ยว โดยเขากล่าวถามฉันว่า พวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยวเมื่อไร ? ฉันกล่าวตอบว่า ฉันเห็นจันทร์เสี้ยวในคืนวันศุกร์ เขากล่าวย้าว่า ท่านเห็นจันทร์เสี้ยวกระนั้นหรือ ? ฉันกล่าวตอบว่า ใช่ ฉันเห็นและผู้คนที่ทั้งหลายก็เห็นพวกเขาถือศีลอด และท่านมูอาวิยะฮ์ก็ถือศีลอด เขากล่าวว่า แต่ที่ว่าพวกเราเห็นจันทร์เสี้ยวในคืนวันเสาร์ ดังนั้นพวกเรายังคงถือศีลอดจนกระทั่งครบสามสิบวันหรือพวกเราเห็นจันทร์เสี้ยว ฉันกล่าวถามว่า

-
1. ชื่อเต็ม : กูรียอบ บุตรของอบู มุสลิม คนรับใช้ของท่านอิบนุ อับบาส
 สถานภาพ : ตาปีในช่วงกลาง
 เผ่าตระกูล : อัลฮาซิมีย์
 สมณานาม : อบู รุชดีน (หรืออบู รุชดัยน์)
 ฟ่านักที่ : เมืองมะดีนะฮ์ ลีนชีวิตที่ : เมืองมะดีนะฮ์
 2. ชื่อเต็ม : ลูบาบะฮ์ บุตรสาวของอัลฮาริษ บุตรของหุซัยน์
 สถานภาพ : เศาะหาบะฮ์
 เผ่าตระกูล : อัลฮิลาลียะฮ์
 สมณานาม : อุมมุลฟฎัล เป็นภรรยาของท่านอับบาส บุตรของอับดุลมุฏฏะฮ์
 ฟ่านักที่ : เมืองมะดีนะฮ์
 ลีนชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 58
 3. ชื่อเต็ม : มูอาวิยะฮ์ บุตรของอบู สุฟยาน คือครุ บุตรของหรับ
 สถานภาพ : เศาะหาบะฮ์
 เผ่าตระกูล : อัลกูเราะซีย์ อัลอุมะวีย์
 สมณานาม : อบู อับดุลเราะหมาน
 ฟ่านักที่ : เมืองซาม
 ลีนชีวิตในปี ฮ.ศ. ที่ 60

การเห็นจันทร์เสี้ยวของท่านมูอาวิยะฮ์และการถือศีลอดของเขาไม่พอเพียง
ดอกหรือ? เขากล่าวตอบว่า หาใช่เช่นนั้นไม่! อย่างนี้แหละที่ท่านรูลู
สั่งใช้พวกเรา”¹

วิเคราะห์หะดีษข้างต้น

1. ท่านกูรียอบเดินทางไปเมืองซามก่อนเดือนเราะมะฎอน และเห็น
จันทร์เสี้ยวที่เมืองซามในวันที่ 29 เดือนชะอฺบานซึ่งตรงกับวันศุกร์ จากนั้น
จึงเดินทางกลับมายังเมืองมะดีนะฮ์ในช่วงท้ายของเดือนเราะมะฎอน ขณะ
เดินทางถึงมะดีนะฮ์ได้สนทนากับท่านอิบนุ อับบาส ซึ่งได้ถามถึงการเห็น
จันทร์เสี้ยวเพื่อเข้าเดือนเราะมะฎอนที่เมืองซาม ฉะนั้นการสนทนาของท่าน
กูรียอบกับท่านอิบนุอับบาสจึงเป็นการสนทนากันถึงเรื่องการเห็นจันทร์เสี้ยว
ในตอนเช้าเดือนเราะมะฎอน มิใช่สนทนาถึงการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนท้าย
เดือนเราะมะฎอนเพื่อกำหนดวันอีต

2. ท่านอิบนุ อับบาสปฏิเสธการเห็นจันทร์เสี้ยวที่เมืองซามก็เพราะ
ท่านกูรียอบ นำข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือนเราะมะฎอนมาแจ้ง
มิใช่การเห็นจันทร์เสี้ยวตอนท้ายเดือนเราะมะฎอน เพราะฉะนั้น จะนำ
การเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือนเราะมะฎอนมากำหนดการออกเดือน
เราะมะฎอนหรือกำหนดวันอีตได้อย่างไร! อย่าลืมนะว่า การสนทนายระหว่าง
ท่านอิบนุ อับบาสกับท่านกูรียอบเป็นการสนทนากันในช่วงปลายเดือน
เราะมะฎอน หมายถึงใกล้จะดูจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดวันอีตกันแล้ว เมื่อเป็น
เช่นนั้นท่านอิบนุ อับบาสจึงปฏิเสธข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือน
เราะมะฎอนที่เมืองซาม ท่านอิบนุ อับบาสจึงกล่าวแก่ท่านกูรียอบว่า “อย่าง
นี้แหละที่ท่านรูลูลุลลอฮ์สั่งใช้พวกเรา” หมายถึง ท่านรูลูลุลลอฮ์สั่งใช้พวก
เราให้ดูจันทร์เสี้ยวเมื่อจะเข้าเดือนเราะมะฎอน และให้ดูจันทร์เสี้ยวเมื่อ

1. บันทึกโดยมุสลิม หะดีษที่ 1087, ออบูดาวูด หะดีษที่ 2332, ตริมิซีย์ หะดีษที่ 693,
นะสาอีย์ หะดีษที่ 2111

จะเลิกถือศีลอดหรือเพื่อกำหนดวันอีตहाกดูแล้วไม่เห็นเนื่องจากมีเมฆหมอก มาบดบัง หรือไม่มีบุคคลใดมาแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยว ก็ให้นับเดือนชะอฺบานให้ครบ 30 วัน หรือนับเดือนเราะมะฎอนให้ครบ 30 วัน ส่วนกรณีที่ได้รับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือนเราะมะฎอน เพื่อกำหนดวันออกอีตฮัน ท่านรَسُولได้สั่งใช้พวกเรา (เช่นกรณีของท่านกูรียอบที่เห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือนเราะมะฎอน และมาแจ้งท่านอิบนุ อับบาสตอนปลายเดือนเราะมะฎอน)

3. หะดีษของท่านกูรียอบข้างต้นจึงมิใช่หลักฐานที่นำมาอ้างอิงถึงการปฏิเสธการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น (หรือประเทศอื่น) เพราะท่านอิบนุ อับบาส มิได้ปฏิเสธการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองซามแต่อย่างใด แต่ท่านอิบนุ อับบาสปฏิเสธการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือนเราะมะฎอนเพื่อกำหนดการออกเดือนเราะมะฎอนหรือกำหนดวันอีตฮาก ในทางตรงกันข้าม สมมติว่าท่านกูรียอบเห็นจันทร์เสี้ยวในวันที่ 29 เดือนชะอฺบานแล้วนำข่าวมาแจ้งต่อท่านอิบนุ อับบาสในวันที่เห็น โฉนเลขท่านอิบนุ อับบาสจะไม่รับ เพราะมีหลักฐานการรับแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวมาแล้วในสมัยของท่านรَسُولอยู่ อีกทั้งสำนวนของท่านกูรียอบที่กล่าวว่า "การเห็นจันทร์เสี้ยวของท่านมูอาวิยะฮ์และการถือศีลอดของเขาไม่พอเพียงดอกหรือ?" เป็นหลักฐานให้รู้ว่า จะต้องมีการรับการเห็นจันทร์เสี้ยวต่างหัวเมืองอย่างแน่นอน หากข่าวการเห็นนั้นสามารถนำมาปฏิบัติได้ทัน มิเช่นนั้นแล้วท่านกูรียอบคงไม่ตั้งคำถามเช่นนั้นภายหลังที่ท่านอิบนุ อับบาสปฏิเสธการเห็นจันทร์เสี้ยวที่เมืองซาม

4. ตัวบทข้างต้นยังเป็นหลักฐานให้รู้อีกว่า ทำไมมุสลิมรุ่นก่อนจึงไม่นิยมแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของแต่ละหัวเมือง เพราะการสื่อสารที่ล่าช้านี้เองที่เป็นอุปสรรคในการแจ้งข่าวของบรรดามุสลิมรุ่นก่อน ลองคิดดูเถิดว่า ระยะทางระหว่างเมืองซามถึงเมืองมะดีนะฮ์ (ประมาณ 1,191 กิโลเมตร) การเดินทางใช้เวลาประมาณหนึ่งเดือนกว่าจะถึงที่หมาย ดังที่ท่านกูรียอบ

เดินทางจากเมืองซามช่วงต้นเดือนธันวาคมจนมาถึงเมืองมะดีนะฮ์ ในช่วงปลายเดือนธันวาคม แสดงให้เห็นว่าหากจะแจ้งข่าวการเห็น จันทรเสี้ยวให้เมืองอื่นได้รู้ก็ไม่มีผลแต่อย่างใดแล้ว ทั้งนี้จะกลายเป็นว่า นำ ข่าวการเห็นจันทรเสี้ยวในช่วงเข้าบวชมาแจ้งในช่วงจะออกบวช ดังหะดีษ ของท่านกูรียอบดิงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และหะดีษข้างต้นยังเป็นหลักฐาน ตอบโต้สำหรับบุคคลที่มักตั้งคำถามว่า “หากการแจ้งข่าวไปตามหัวเมือง ต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องกระทำแล้วไซ้ร้ ทำไมบรรดาเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่ จึงไม่ส่งข่าวไปยังต่างหัวเมืองเมื่อปรากฏมีการเห็นจันทรเสี้ยว?”

5. หากสมมติว่าหะดีษของท่านกูรียอบเป็นหลักฐานยืนยันทัศนะ ที่ว่า ไม่นอญูดให้รับข่าวการเห็นจันทรเสี้ยวของเมืองอื่นหรือไม่รับการเห็น จันทรเสี้ยวของประเทศอื่นโดยให้เหตุผลว่า ท่านอิบนุ อับบาสไม่รับการเห็น จันทรเสี้ยวของเมืองซามแล้วไซ้ร้ นั่นก็แสดงให้เห็นว่าประเทศซาอุดีอาระเบีย ในปัจจุบันไม่สามารถออกบวชและเข้าบวชได้พร้อมกันทั้งประเทศเนื่องจาก เมืองซามอยู่ห่างจากเมืองมะดีนะฮ์ประมาณ 1,191 กิโลเมตร ซึ่งเป็น ระยะทางที่น้อยกว่าเมืองต่างๆที่อยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบียเองเสียด้วยซ้ำ ตัวอย่างเช่น ระยะทางระหว่างเมืองฏอฮ์ฟทางตอนเหนือของประเทศซาอุดี อาระเบียกับเมืองอับฮาทางตอนใต้ มีระยะทางประมาณ 2,209 กิโลเมตร หรือระยะทางระหว่างเมืองนัจญ์รอนทางตอนใต้กับเมืองตะบูกทางตอน เหนือมีระยะทาง 1,929 กิโลเมตร ทั้งสองตัวอย่างล้วนมีระยะทางที่ไกลกว่า ระยะทางระหว่างเมืองซามกับเมืองมะดีนะฮ์เสียอีก และในประเทศไทยก็คง จะออกบวชเข้าบวชไม่พร้อมกันทั้งประเทศเช่นกัน เพราะอยู่รหยาห่างจาก นครธวาสประมาณ 1,225 กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่ไกลกว่าเมืองซาม กับเมืองมะดีนะฮ์เสียอีก หรือเชียงใหม่ก็ไม่สามารถรับการเห็นจันทรเสี้ยวที่ บัดตานี้ได้ เพราะทั้งสองจังหวัดอยู่ห่างกันประมาณ 1,751 กิโลเมตร¹

1. ข้อมูลจากหนังสือ “แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย” หน้า 5

ฉะนั้นประเด็นการยึดมัญจาคะอ (แหล่งหรือมุมที่จันทร์เสี้ยวปรากฏ) ในการกำหนดการรับชาวการเห็นจันทร์เสี้ยวจึงเป็นเพียงทัศนะเท่านั้น โดยไม่พบตัวบทจากอัล-กุรอานและหะดีษเป็นหลักฐานรองรับ อีกทั้งท่านอับนุ อับบาสปฏิเสศการเห็นจันทร์เสี้ยวที่เมืองซามมิไซเพราะสาเหตุของการต่างมัญจาคะอหรือการต่างเมือง แต่ที่ปฏิเสศก็เพราะไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ท่านรสุลได้สั่งใช้ให้ปฏิบัติ ซึ่งได้อธิบายมาแล้วในข้อที่สอง

6. จันทร์เสี้ยวของเมืองอื่นหรือประเทศอื่น ดังนั้น เมืองซามในอดีตถือว่าเป็นแผ่นดินผืนเดียวกัน ครั้นพอเห็นจันทร์เสี้ยวเพื่อเข้าบวชออกบวชมุสลิมในเมืองซามสมัยนั้นจะปฏิบัติศาสนกิจโดยพร้อมเพรียงกันทั้งหมด แต่ปัจจุบันเมืองซามถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเทศอันได้แก่ ซีเรีย จอร์แดน ปาเลสไตน์ และอิรัก เช่นนั้นจะให้มุสลิมในสี่ประเทศยึดหลักการที่ว่าให้ดูจันทร์เสี้ยวในประเทศใดก็ประเทศนั้น ไม่ต้องแจ้งชาวการเห็นจันทร์เสี้ยว กระนั้นหรือ ทั้งๆ ที่ก็เป็นแผ่นดินผืนเดียวกันกับในอดีตที่เรียกว่าเมืองซาม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศเป็นการกำหนดกันในสมัยหลังซึ่งไม่เกี่ยวอะไรกับการแจ้งชาวการเห็นจันทร์เสี้ยวเพื่อกำหนดการเข้าบวชออกบวช หากการแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศเป็นการกำหนดว่าไม่อนุญาตให้แจ้งชาวการเห็นจันทร์เสี้ยว เช่นนั้นมีตัวบทหลักฐานจากอัล-กุรอานหรือหะดีษของท่านรสุลบทใดที่กล่าวว่าเขตแดนระหว่างประเทศสามารถยกเลิกการไม่รับชาวการแจ้งการเห็นจันทร์เสี้ยวต่างๆ ที่หลักฐานหะดีษชัดเจนที่ท่านรสุลลุลอฮุกกล่าวว่า “พวกท่านทั้งหลายจงถือศีลอดเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านจงเลิกถือศีลอด (หมายถึงกำหนดให้เป็นวันอีด) เมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว” เป็นการกล่าวที่มีได้เจาะจงกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดหรือเมืองหนึ่งเมืองใดหรือประเทศหนึ่งประเทศใด แต่เป็นการกล่าวให้แก่ประชาชาติมุสลิมทั้งหมดไม่ว่าเขาจะอาศัยอยู่ที่ใดก็ตาม (ซึ่งอธิบายมาแล้วก่อนหน้า) อีกทั้งในสมัยของท่านรสุล สมัยของบรรดาเคาะหะบะฮะและสมัยที่มุสลิมปกครองมุสลิม ซึ่งเรียกการปกครองต่อทุกๆ ดินแดนที่มีมุสลิม

ว่า รัฐอิสลาม ฉะนั้น ทุกดินแดนมุสลิมถือว่าอยู่ภายใต้รัฐอิสลามเดียวกัน ดังเช่นสมัยของท่านรَسُولได้ส่งท่านมูอาซ บุตรของญะบัลไปปกครองดินแดนญะมัน (ประเทศเยเมนในปัจจุบัน) เป็นต้น แต่ในปัจจุบันดินแดนมุสลิมได้ถูกแบ่งเป็นประเทศ มีตัวบทใดหรือไม่ว่าเป็นหลักฐาน หรือยกเลิกลูกมุม การแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยว ทั้งที่เมื่ออดีตประเทศเหล่านั้นก็คืออาณาจักรอิสลามเดียวกัน ?

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า หะดีษที่เล่าโดยท่านกูร็อยบนั้นไม่ใช่ตัวบทที่กล่าวอ้างว่า ไม่อนุญาตให้การเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น หรือประเทศอื่น ท่านอิมามเซกาเนียได้กล่าวไว้ว่า หะดีษของท่านรَسُولลุลลอฮ์ที่กล่าวไว้ว่า “พวกท่านจงอย่าถือศีลอดจนกว่าพวกท่านจะเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านอย่าเลิกถือศีลอด จนกว่าพวกท่านจะเห็นจันทร์เสี้ยว หากมีเมฆหมอกมาบดบังเหนือพวกท่าน ดังนั้นพวกท่านจงนับเดือนนั้นให้ครบสามสิบวัน” หะดีษข้างต้นมิได้เจาะจงสำหรับมุสลิมคนหนึ่ง ในดินแดนหนึ่งดินแดนใด แต่ทว่าเป็นการกล่าวถึงมุสลิมทั้งหมด ฉะนั้นจึงเป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความจำเป็นจะต้องรับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของชาวเมืองอื่นจากบรรดาชาวเมืองต่างๆ ถือว่าชัดเจนว่าการอ้างว่าเป็นหลักฐานที่ไม่อนุญาตให้รับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น ทั้งนี้ถือว่าเมื่อมุสลิมในเมืองหนึ่งเห็นจันทร์เสี้ยว ก็เท่ากับว่ามุสลิมทั้งหมดเห็นจันทร์เสี้ยวนั้นด้วย ส่วนกรณีที่กล่าวอ้างว่าคำพูดของท่านอิบนุ อับบาส ที่ไม่รับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น ถือว่าเป็นการกล่าวอ้างทางด้านสติปัญญาเท่านั้น¹ (โดยไม่มีตัวบทใดๆ มารองรับ ส่วนสาเหตุที่ท่านอิบนุ อับบาสปฏิเสธการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองซามได้อธิบายมาแล้วก่อนหน้านี)

ท่านอิมามอัลบานีย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือของท่านที่ชื่อ “ตะมามูล มินนะฮะฮ์” เล่ม 1 หน้า 398 ไว้ว่า “หะดีษของท่านอบู สุร็อยเราะฮ์ (หมายถึง

1. หนังสือ นัยลุลเอาฎูร เล่ม 4 หน้า 218

หะดีษที่ว่า "พวกท่านทั้งหลายจงถือศีลอดเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว") หรืออื่นจากหะดีษของท่านอบู สุร็อยเราะฮฺ ถือว่าเป็นการกล่าวอย่างครอบคลุมโดยมิได้เจาะจง ซึ่งรวมถึงทุกๆ บุคคลที่ช่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวทราบถึงเขา ไม่ว่าจะเป็นเมืองใดหรือแวนแคว้นใดก็ตาม โดยไม่จำกัดระยะทางแต่อย่างใด เจกเช่นท่านอิบนุ ดัยมียะฮฺ กล่าวในหนังสือ "อัลฟิตวา" เล่ม 25 หน้า 107"

ทัศนะของนักวิชาการว่าด้วยเรื่องการเห็นจันทร์เสี้ยว

หลักฐานการรับช่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวจากเมืองอื่น นักปราชญ์ส่วนมากที่ดำเนินตามแบบอย่างของท่านรสุลุลลอฮฺ หรือที่เรียกว่า "อะฮฺลิสสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ" จึงเห็นพ้องต้องกันว่า เมื่อประเทศหนึ่งประเทศใดในโลกมุสลิมเห็นเดือนก็เป็นการเพียงพอแล้วและใช้ได้สำหรับประเทศอื่นๆ ด้วย ในจำนวนผู้ที่เห็นตามทัศนะเช่นนี้คือ ผู้ที่ดำเนินตามมัซฮับอิมามอบูหะนีฟะฮฺ, มัซฮับอิมามมาลิก และมัซฮับอิมามอะฮฺมัด อิบนุ ฮัมบัล ส่วนผู้ที่ดำเนินตามมัซฮับอิมามซาฟิฮีย์มีความเห็นในเรื่องนี้เป็น 3 ทัศนะด้วยกันคือ

ทัศนะที่ 1 การเห็นเดือนนั้นจะใช้เฉพาะประเทศที่เห็นเท่านั้น (เรียกว่ายัดถ็อมฎุละฮฺ) หรือการขึ้นของเดือนในแต่ละประเทศแตกต่างกัน

ทัศนะที่ 2 การเห็นเดือนนั้นถือว่าเป็นการใช้ได้แก่ประเทศที่มองเห็นและประเทศอื่นๆ ทั่วโลก แม้จะห่างไกลกันก็ตาม

ทัศนะที่ 3 การเห็นเดือนนั้นจะใช้ได้กับประเทศที่เห็นและประเทศที่ใกล้เคียง หรือประเทศที่อยู่ "มฎุละฮฺ" เดียวกัน

ผู้สรุปทัศนะของมัซฮับอิมามซาฟิฮีย์ดังกล่าวคือ ท่านอิมามอันนะวะวีฮฺ ซึ่งเป็นนักปราชญ์อาวุโสแห่งมัซฮับซาฟิฮีย์ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าเป็นมัซฮับเดียว แต่ก็มีหลายทัศนะ ซึ่งในจำนวน 3 ทัศนะดังกล่าว ก็มีทัศนะหนึ่งทีเห็นด้วยกับมติของนักปราชญ์ในมัซฮับอื่นๆ ทั่วโลก ก็จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามประเทศที่ได้เห็นแล้ว อันที่จริงทัศนะที่ทำให้นักปราชญ์

ส่วนหนึ่งที่ดำเนินตามแนวмышัซบซาฟิอียัเห็นว่ต้องถึอมีฏลอะอนััน เกิดจาก ความเข้าใจจากรายงานต่อไปนั้ (หมายถึงหะดีษของกูร็อยบที่เดินทางไป เมืองซาม และนำข่าวการเห็นจันทร็เสัียวมาแจ้งให้แก่ท่านอับนุ อับบาส ได้ทราบ) ¹

หลักฐานการรับข่าวการเห็นจันทร็เสัียวจากเมืองอื่น (หรือ ประเทศอื่น)

หลักฐานที่หนึ่ง

ท่านอับดุลลอฮุ บุตรของมาลิกเล่าว่า เหล่าญาติพี่น้องฝ่ายพ่อของ จันชาวอันศอรุซึ่งเป็นเศาะหาบะฮุของท่านรَسُولุลลอฮุพวกเขาเล่าให้ฉันฟังว่า จันทร็เสัียวเดือนซาวาลถูกบดบังยังพวกเขา (หมายถึงค้ำ 29 เดือนเราะมะฎอนไม่เห็นจันทร็เสัียว เพราะมีเมฆหมอกมาบดบัง จึงนับเป็นวันที่ 30 เราะมะฎอน) ดั่งนั้นในตอนเช้าพวกเราจึงถึอศีลอด ต่อมาเมื่อกลางคืนที่เดินทางด้วยอูฐ (หรือม้า) เข้ามา (ยังเมืองของเรา) ในช่วเวลาเย็นจากนั้น พวกเขายืนยันต่อท่านรَسُولุลลอฮุว่าพวกเขาเห็นจันทร็เสัียวเมื่อวานนี้ (คือค้ำวันที่ 29) เมื่อทราบเช่นนั้นท่านรَسُولุลลอฮุจึงใช้ให้พวกเขา (เหล่า บรรดาเศาะหาบะฮุ) ละศีลอด และใช้ให้พวกเขาออกไปมาซ็อดในวันพรุ่งนี้”

สิ่งที่ได้รับจากหะดีษ

1. ท่านรَسُولุลลอฮุยอมรับการเห็นจันทร็เสัียวของเมืองอื่น จากกองคาราวานที่เดินทางโดยช็อูฐหรือม้าเป็นพาหนะ นำข่าวการเห็นจันทร็เสัียว มาบอก ซึ่งพวกเขาเห็นจันทร็เสัียวในคืนวันที่ 29 เดือนเราะมะฎอน นอกเมืองมะดีนะฮุ ขณะที่ในเมืองมะดีนะฮุไม่เห็นจันทร็เสัียว

2. การกล่าวว่กองคาราวานเห็นจันทร็เสัียวนอกเมืองมะดีนะฮุ เนื่องจากพวกเขาเดินทางโดยพาหนะ ซึ่งประมาณระยะทางที่พวกเขาเห็น

1. หนังสือ “สายสัมพันธ์” อดับที่ 277-278 มีนาคม-เมษายน 2535 หน้า 37-38

จันทร์เสี้ยวคือช่วงเวลาไม่กี่ชั่วโมง และมุ่งหน้ามาถึงเมืองมะดีนะฮ์ในช่วงเย็น ใกล้ค่ำ ฉะนั้นจึงเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร เช่นนั้นย่อมชี้ให้เห็นว่า พวกเขาเห็นจันทร์เสี้ยวนอกเมืองมะดีนะฮ์ และอีกประการหนึ่งที่เชื่อมั่นว่า พวกเขาเห็นจันทร์เสี้ยวนอกเมืองมะดีนะฮ์ ก็เพราะที่เมืองมะดีนะฮ์ไม่มีการเห็นจันทร์เสี้ยว ฉะนั้น การที่ท่านรสุลยอมรับการเห็นจันทร์เสี้ยวของกลุ่มชนกองคาราวานย่อมชี้ชัดถึงการปฏิเสธในเรื่องการรับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวโดยพิจารณาถึง "มัจญลอะฮ์" เพราะท่านรสุลมิได้ถามพวกเขาถึงสถานที่เห็นหรือแวนแคว้นที่เห็นว่าใกล้กับเมืองมะดีนะฮ์มากนักเพียงใด

3. ท่านรสุลลุลลอฮ์ยอมรับการเห็นของพวกเขาโดยดุษฎี โดยมีคำถามว่า พวกเขาเห็นจันทร์เสี้ยวที่ไหน ? หรือสถานที่ที่เห็นนั้นห่างจากเมืองมะดีนะฮ์กี่กิโลเมตร ? หรือสถานที่เห็นอยู่ห่างจากมะดีนะฮ์เป็นระยะทางที่ศาสนานูญูตให้ย่อและรวมนมาซได้หรือไม่ ? การที่ท่านรสุลไม่ถามเช่นนั้นก็เพราะยึดหลักเดิมคือ "พวกท่านทั้งหลายจงถือศีลอดเมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านจงเลิกถือศีลอด (หมายถึงกำหนดให้เป็นวันอีต) เมื่อมีการเห็นจันทร์เสี้ยว" ซึ่งอธิบายมาแล้วว่าหะดีษข้างต้นกล่าวครอบคลุมสำหรับมุสลิมทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม หากมีการเห็นจันทร์เสี้ยวถือว่าส่งผลยังบรรดามุสลิมทั้งหมดด้วยเช่นกัน

หลักฐานที่สอง

จากท่านอับนุ อับบาสเล่าว่า "อะอรอบีเย์ท่านหนึ่ง (อะอรอบีเย์คือผู้ที่อาศัยอยู่ตามทะเลทราย) มาหาท่านรสุลลุลลอฮ์พลางกล่าวว่า แท้จริงฉันเห็นจันทร์เสี้ยว(ท่านหะสันรายงานว่าเป็นจันทร์เสี้ยวของเดือนเราะมะฎอน) ดังนั้น ท่านรสุลจึงกล่าวถามว่า ท่านจะบัญญัติตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรได้รับการเคารพภักดีนอกจากพระองค์อัลลอฮ์เพียงองค์เดียวได้หรือไม่? เขากล่าวตอบว่า ได้ ท่านรสุลจึงกล่าวต่อว่า ท่านจะบัญญัติตนว่าท่านนบีมุหัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ได้หรือไม่ เขากล่าวตอบว่า ได้

ท่านรสุลจึงกล่าวขึ้นว่า โอ้บิลาล ท่านจงป่าวประกาศยังผู้คนทั้งหลายว่า พวกท่านจงถือศีลอดในวันพรุ่งนี้เถิด "

สิ่งที่ได้รับจากหะดีษ

1. ข้อสังเกตของหะดีษข้างต้นอยู่ตรงที่ ท่านรสุลรับเดือนของชาว อรับที่อาศัยอยู่ตามทะเลทรายท่านหนึ่ง ซึ่งเข้าใจได้ทันทีว่าเขามิใช่ชาวเมือง มะดีนะฮฺ หรือมิได้พำนักอยู่ในเมืองมะดีนะฮฺ นี่เป็นการชี้ชัดว่าการรับข่าว การเห็นเดือนของท่านรสุลมิได้เจาะจงว่าจะต้องรับข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยว เฉพาะชาวเมืองมะดีนะฮฺเท่านั้น หากเป็นชาวเมืองอื่นจะไม่รับผิดชอบ อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าบุคคลใดก็ตาม ไม่ว่าเขาจะมีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด หรือมี เชื้อชาติใด หากเขาปฏิบัติตามว่าเห็นจันทร์เสี้ยว เช่นนี้ถือว่าต้องรับการ เห็นจันทร์เสี้ยวของบุคคลนั้น

2. ท่านรสุลมิได้พิจารณาว่าอรับที่อาศัยอยู่ที่ทะเลทรายท่านนั้น จะเห็นจันทร์เสี้ยวที่ดินแดนไหนหรือเมืองใด แต่สิ่งที่ท่านรสุลต้องการคือ ให้เขากล่าวคำปฏิญาณเพื่อพิสูจน์ว่าเขาพูดความจริงเกี่ยวกับการเห็นจันทร์ เสี้ยว

3. การเป็นพยานเพื่อแจ้งการเห็นจันทร์เสี้ยวตอนเช้าเดือนเราะมะฎอน อนุญาตให้แจ้งข่าวเพียงคนเดียวได้ ส่วนการแจ้งข่าวการเห็น จันทร์เสี้ยวตอนจะออกเดือนเราะมะฎอน ต้องมีพยานตั้งแต่สองคนขึ้นไป (ตวับทได้หยิบยกมาแล้วก่อนหน้านี้)

หลักฐานที่สาม

ผู้นำแห่งมักกะฮฺคือท่านอัลฮาริษ บุตรของหาญิบกล่าวว่า "ท่านรสุล ลุลลอฮฺได้ให้ความเชื่อมั่นแก่พวกเราว่า ในเรื่องการประกอบอิบาตะฮฺ ด้วยการเห็น (จันทร์เสี้ยว) และหากว่าพวกเราไม่เห็นจันทร์เสี้ยว แต่มีผู้ทรง คุณธรรมสองคนมาเป็นพยาน (ว่าเขาทั้งสองเห็นจันทร์เสี้ยว) แน่อน พวกเราจะประกอบอิบาตะฮฺด้วยการเป็นพยานของเขาทั้งสอง"

สิ่งที่ได้รับจากหะดีษ

1. สำนักหะดีษที่กล่าวไว้ว่า “และหากว่าพวกเราไม่เห็นจันทร์เสี้ยว แต่มีผู้ทรงคุณธรรมสองคนมาเป็นพยาน (ว่าเขาทั้งสองเห็นจันทร์เสี้ยว)” บ่งบอกให้รู้ว่า หากว่าพวกเราไม่เห็นจันทร์เสี้ยว แต่ถ้ามีพยานที่มีคุณธรรมมาแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยว ก็ให้รับการเห็นจันทร์เสี้ยวนั้น ดังสำนวนที่ว่า “แน่นอน พวกเราจะประกอบอียาตะฮุด้วยการเป็นพยานของเขาทั้งสอง” ซึ่งพยานที่มีคุณธรรมดังกล่าวก็มีได้เจาะจงว่าจะเป็นใครมาจากไหน ถ้าหากมายืนยันการเห็นจันทร์เสี้ยวถือว่านำมาปฏิบัติได้ทั้งสิ้น

หลักฐานที่สี่

ท่านรสูลุลลอฮ์กล่าวไว้ว่า “เมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยวพวกท่านจงถือศีลอด และเมื่อพวกท่านเห็นจันทร์เสี้ยว ดังนั้น พวกท่านจงเลิกถือศีลอด และพวกท่านจงถือศีลอดจากความชัดเจนหนึ่งไปสู่อีกความชัดเจนหนึ่ง (คือชัดเจนในการเห็นจันทร์เสี้ยว)” ท่านอิบนุ ดัยมียะฮ์กล่าวว่า “หะดีษข้างต้นถือว่าเป็นการกล่าวให้แก่มุสลิมทั้งหมด (ญะมาอะฮ์) แต่ที่ว่า บุคคลหนึ่งหากอยู่ในสถานที่หนึ่งเพียงลำพังเช่นนั้นแล้วเมื่อเขาเห็นจันทร์เสี้ยวก็ให้เขาถือศีลอดเพียงลำพัง เพราะที่นั่นไม่มีใครนอกจากเขาคนเดียว”¹ ท่านอิบนุ ดัยมียะฮ์ ได้อธิบายหะดีษข้างต้นว่า การเห็นจันทร์เสี้ยวมิได้เจาะจง แต่เป็นการกล่าวครอบคลุมสำหรับมุสลิมทุกคน ดังนั้น หากมุสลิมคนใดเห็นจันทร์เสี้ยวก็นำข่าวการเห็นนั้นมาแจ้งจากนั้นมุสลิมคนอื่นก็ปฏิบัติตามการเห็นจันทร์เสี้ยวของเขา ยกเว้นกรณีเดียวเท่านั้นที่ไม่ต้องแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยว คือกรณีที่บุคคลหนึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนนั้นเพียงผู้เดียว

1. หนังสือ “มัจญ์ฮูฮ์ ฟ้าดาวา อิบนุ ดัยมียะฮ์” เล่มที่ 25 หน้า 117

ฉะนั้นสรุปได้ว่า บทบัญญัติว่าด้วยการเข้าบวชออกบวชนั้น ศาสนาได้กำหนดไว้ให้ปฏิบัติดังนี้ ประการแรกให้บรรดามุสลิมเฝ้าดูดวงจันทร์ หากเห็นจันทร์เสี้ยวก็ให้นับเป็นวันที่หนึ่งของเดือนเราะมะฎอน หากไม่เห็นจันทร์เสี้ยวเนื่องจากมีเมฆหมอกมาบดบัง หรือด้วยสาเหตุอื่นๆ จนไม่สามารถมองเห็นจันทร์เสี้ยว อีกทั้งไม่มีการแจ้งข่าวการเห็นจันทร์เสี้ยวของเมืองอื่น เช่นนี้ให้นับเดือนชะอฺบานให้ครบสามสิบวัน (หรือนับเดือนเราะมะฎอนให้ครบสามสิบวัน)

การกำหนดวันเข้าบวชออกบวชโดยใช้การคำนวณเพียงอย่างเดียว

จากท่านอิบนุ อุมร์ จากท่านรَسُولุลลอฮ์กล่าวว่า "แท้จริงเราเป็นประชาชาติที่อุมมียะฮ์ พวกเราไม่เขียน และพวกเราไม่คำนวณ (ในเรื่องการกำหนดเดือน) แท้จริงหนึ่งเดือนมีประมาณนั้นประมาณนี้ หมายถึงบางเดือนมี 29 วัน และบางเดือนมี 30 วัน"

จากหะดีษข้างต้น ท่าน رَسُولุลลอฮ์ได้กล่าวถึงเรื่องของการกำหนดเดือนอฺรฺบ โดยบางเดือนมี 29 วัน และบางเดือนมี 30 วัน และในเรื่องการเข้าบวชออกบวชนั้นจำเป็นต้องดูจันทร์เสี้ยวเป็นเกณฑ์ดังหะดีษที่กล่าวว่า "พวกท่านจงอย่าถือศีลอดจนกว่าพวกท่านจะเห็นจันทร์เสี้ยว และพวกท่านอย่าเลิกถือศีลอด จนกว่าพวกท่านจะเห็นจันทร์เสี้ยว" ครั้นเมื่อดูจันทร์เสี้ยวแล้วไม่เห็น หลักเกณฑ์ต่อไปคือการนับเดือนนั้นให้ครบ 30 วัน ดังที่ท่าน رَسُولุลลอฮ์กล่าวไว้ว่า "หากมีเมฆหมอกมาบดบังเหนือพวกท่าน ดังนั้น พวกท่านจงนับเดือนนั้นให้ครบสามสิบวัน" จากคำพูดของท่าน رَسُولุลลอฮ์นี้เองที่บ่งบอกถึงวิธีปฏิบัติขั้นต่อมาภายหลังไม่เห็นจันทร์เสี้ยวด้วยการนับเดือนนั้นให้ครบสามสิบวัน และจากคำสั่งนี้เองยังเป็นหลักฐานปฏิเสธกลุ่มชนที่นิยมเข้าบวชออกบวชด้วยการคำนวณทางดาราศาสตร์โดยปฏิเสธการดูจันทร์เสี้ยวด้วยสายตา การที่ศาสนาปฏิเสธการเข้าบวชออกบวชด้วยวิธีการ

คำนวน เนื่องจากท่านรสุลมิได้สั่งใช้ให้ถามนักดาราศาสตร์ภายหลังการไม่เห็นจันทร์เสี้ยว แต่ท่านรสุลกลับสั่งใช้ให้นับเดือนนั้นให้ครบสามสิบวัน อีกทั้งตัวบทของท่านอิบนุ อุมร์ยังกล่าวอีกว่า กลุ่มชนของท่านนบีนั้นไม่คำนวณทางด้านดาราศาสตร์ในกรณีการเห็นจันทร์เสี้ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าบวชออกบวชในหนังสือ "ฟิตหุลบารีย์" ซึ่งเป็นหนังสืออธิบายหะดีษของท่านอิหม่ามบุคอรีซึ่งเรียบเรียงโดยอิบนุ หะญูร์ อัลอัสเกาะลานีย์ ได้กล่าวในหนังสือเล่มดังกล่าว ในเล่มที่ 4 หน้า 127 ไว้ว่า "กลุ่มชนหนึ่งที่มีทัศนะว่า การกำหนดเดือนนั้นต้องกลับไปหาการคำนวณการโคจรของดวงดาวและดวงเดือน กลุ่มชนดังกล่าวคือ กลุ่มเราะวาฟีฎ (กลุ่มเราะวาฟีฎ หรือ รอฟีฎะฮฺ) ก็คือกลุ่มลัทธิชีอะฮฺนั่นเอง)

ท่านอิบนุ ดัยมียะฮฺกล่าวว่า "ท่านรสุลลอสฺได้อธิบายไว้ว่า พวกเราเป็นประชาชาติที่อุมมียะฮฺเราจะไม่เขียนบันทึกเรื่องนี้ (คือเรื่องจันทร์เสี้ยว) และเราจะไม่คำนวณตามการคำนวณนี้เท่ากับว่าท่านรสุลได้ชี้แจงให้เห็นถึงเรื่องการปฏิเสธการคำนวณ ปฏิเสธการเขียนเรื่องคำนวณ เรื่องจำนวนวันในเดือนหนึ่งๆ ซึ่งเรื่องเหล่านี้จำเป็นจะต้องอาศัยการปรากฏขึ้นของเดือนเสี้ยวเป็นหลัก" ท่านอิบนุ ดัยมียะฮฺกล่าวต่ออีกว่า "เรื่องจันทร์เสี้ยวนั้นเราไม่ต้องการเขียนกำหนดไว้หรือคำนวณไว้ เพราะบางเดือนมี 29 วัน บางเดือนมี 30 วัน ข้อจำแนกว่าเดือนไหนมี 29 วัน หรือเดือนไหนมี 30 วัน ต้องอาศัยการดูเดือนเท่านั้น" ท่านอิบนุ ดัยมียะฮฺกล่าวต่อไปอีกว่า "บรรดานักวิชาการยังคงมีทัศนะว่า ผู้ใดยึดถือการคำนวณ (จันทร์เสี้ยว) เป็นหลัก (เพียงอย่างเดียว โดยไม่ยอมดูจันทร์เสี้ยว) ผู้นั้นได้นำสิ่งที่ไม่ใช่คำสอนของอิสลามเข้ามาปะปนไว้ในคำสอนของศาสนาอิสลามแล้ว" ¹

1. ดูรายละเอียดในหนังสือ "มัจญ์มูอฺ ฟูตาวา อิบนุ ดัยมียะฮฺ" เล่ม 25 บทว่าด้วยการถือศีลอด

หนังสืออ้างอิง

1. **פתחולבארי** โดยอิมามอัลहाฟิخ อัลأسเกาะลานีย์
2. **เอานุล มะอูบุด** หนังสืออธิบายหะดีษของท่านอับู ดาวูด
3. **ตฺหุฟะตุล อะหฺวะซี** โดยอิมามอัลहाฟิخ อัลมุบาร็อกฟูรีย
4. **สุนัน อิบน์ มาญะฮฺ** ตรวจทานโดย มุหัมมัด เฟาวัด อับดุลบากีย
5. **มััจญ์มูฮฺ ฟะตาวา อิบน์ ตัยมียะฮฺ**
6. **เตาฎีหุล อะหฺกาม มิน บรูหฺมุล มะรอม** โดยอับดุลลอฮฺ บุตรของอับดุลเราะหฺมาน อัลบัสสาม
7. **ตะมามูล มินนะฮฺ** โดยมุหัมมัด นาซีรุดดีน อัลบานีย์
8. **นัยลุลเอาฏอร** โดยอิมามอัชเชากานีย์
9. **บายานู หุกมิลติลาฟีล บุลदान ฟิรฺอูยะติ ฮิลาติ เราะมะฎอน** โดยเชคอุสามะฮฺ อัลสัยยิด อุบัย
10. **อัศศิยาม ฟีล อิสลาม** มุหัมมัด มะหฺมูด อัศเศาวาฟ
11. **ฟิเกฮฺ สุนนะฮฺ** โดยสัยยิด สาบิก
12. **นิตยสาร สายสัมพันธ์** อันดับที่ 277-278 มีนาคม-เมษายน 2535
13. **แผนที่ทางหลวงในประเทศไทย** จัดทำโดย สมาคมทางหลวงแห่งประเทศไทย

รายชื่อหนังสือของผู้เขียน

พ.ศ. 2545

57. สูเราะฮฺยาสีน อาจไม่ใช่อย่างที่คิด	25 บาท
58. หนังสือเล่มนี้มีคำตอบ #5	25 บาท
59. ดูอาอ์เพื่อชีวิต (ศูนย์ภาษาธรรมจัดพิมพ์)	25 บาท
60. มุสลิมะฮฺอยากรู้ #6	25 บาท
61. ทะดิษฎะฮฺอีฟ #2	25 บาท
62. อะก็เกะฮฺ (รีเทิร์น)	25 บาท
63. ชีหรือกระดิก	25 บาท
64. หนังสือเล่มนี้มีคำตอบ #6	25 บาท
65. ใครว่าชีเปิดชีโก้เป็นนะญิส ?	25 บาท

พ.ศ. 2546

66. ชำระหนังสือ "คุณค่าของอะมัล" ว่าด้วยทะดิษฎะฮฺอีฟ	25 บาท
67. วิจารณ์หนังสือไซปมดาราแวงห์	25 บาท
68. มุสลิมเดินชบวน หลักการศาสนาว่าอย่างไร
(มุสลิมเพื่อสันติจัดพิมพ์)	ชะดียะฮฺ
69. มุสลิมะฮฺอยากรู้ #7	25 บาท
70. ทำไมโลกมุสลิมจึงร่วมประณาม "ลัทธิก็อดยานีย์"	25 บาท
71. อิมามอ่านเสียงดัง มะมูมไม่ต้องอ่านฟาติหะฮฺ	25 บาท
72. อย่างนี้แหละไม่ใช่พวกเรา (ศูนย์ภาษาธรรมจัดพิมพ์)	30 บาท
73. ฟิกฮฺสุลหะดิษ คู่มือมุสลิม	25 บาท
74. ญะมาอะฮฺซ็อนญะมาอะฮฺ ความจริงที่ต้องรู้	25 บาท

อนึ่ง การตกเตียงเกี่ยวกับการดูจันทร์เสี้ยว
เพื่อกำหนดวันเข้าบวชออกบวช เป็นเรื่องที่ถูก
ตกเตียงเกือบทุกยุคทุกสมัย ซึ่งหนังสือเล่มนี้
ผู้เขียนมิได้มีเจตนาจะส่งเสริมให้มีการตกเตียงกัน
อย่างกว้างขวางหรืออย่าง मामิน

เปล่าเลยทั้งสิ้น

แต่ผู้เขียนต้องการชี้ประเด็นให้เห็นว่า
การที่จะปฏิบัติในเรื่องของศาสนา จำเป็นจะต้องมี
ตัวบทหลักฐานกำกับไว้ทุกครั้งและทุกเรื่อง
และการที่ผู้เขียนนำเสนอหนังสือเล่มนี้ออกมา
ก็เพื่อให้ผู้ที่มิมีทัศนะที่ต่างจากหนังสือเล่มนี้
ได้รับรู้ถึงหลักฐานที่นำมาอ้างอิง
ซึ่งล้วนมาจากคำสอนของท่านนบีมุหัมมัด
และผู้เขียนเองก็ให้เกียรติบุคคลที่มีทัศนะ
ต่างจากหนังสือเล่มนี้

รวมทั้งไม่เคยตำหนิทัศนะหนึ่งทัศนะใด

ที่ไม่สอดคล้องกับหนังสือเล่มนี้

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เขียนไม่มีเจตนาบังคับ
หรือชี้้นำผู้อ่านท่านใด ไม่ว่าผู้อ่านจะเห็นด้วยกับสิ่งที่
ผู้เขียนนำเสนอข้อมูลในหนังสือหรือไม่อย่างไรก็ตาม

นั่นล้วนเป็นสิทธิของผู้อ่านแต่เพียงผู้เดียว

ไม่มีใครบังคับใครให้คล้อยตามได้

นอกจากผู้อ่านจะใช้วิจารณญาณ

ของผู้อ่านเองทั้งสิ้น